Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne w „Tęczowym Przedszkolu" Publicznym Przedszkolu nr 2 w Zduńskiej Woli

Podstawa Prawna

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 1933);
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2024 r., poz. 933),
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

I. Cele Procedury

- Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych;
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
- ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym dziecka przejawiającego agresywne zachowania.

II. Definicja agresji

Agresja to każde zamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu. (Ranschburg 1985, s. 77)

III. Formy dziecięcej agresji

Agresja werbalna – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.

Agresja fizyczna – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wyrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów

Agresja pośrednia (cicha) – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.

Agresja relacji – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

Zachowania agresywne dziecka to także:

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie innym dzieciom;
- wybuchowość;
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb; krzyki i groźby wobec innych dzieci.

IV. Zakres procedury.

1. Niniejsza procedura reguluje zasady postępowania w przypadku niebezpiecznego zachowania dziecka stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz innych w „Tęczowym Przedszkolu" Publicznym Przedszkolu nr 2 w Zduńskiej Woli.
2. Przez zachowania niebezpieczne dziecka należy rozumieć w szczególności:

a) ucieczkę - tj. samowolne oddalenie się od grupy;
b) zachowania agresywne - np. bicie, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, niszczenie mienia;
c) samouszkodzenia - np. uderzanie głową o ścianę,
d) groźby - dziecko grozi werbalnie lub nie werbalnie za pomocą gestów, że zrobi krzywdę innej osobie.

V. Postępowanie w sytuacji wystąpienia zachowania agresywnego u dziecka (zasady ogólne)

1. Nauczyciele, specjaliści, pomoce nauczyciela oraz pozostali pracownicy administracji i obsługi przedszkola zobowiązani są do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony dzieci.
2. Nauczyciel, w trakcie sytuacji niepożądanej związanej z niewłaściwym

zachowaniem dziecka lub tuż po jego zakończeniu reaguje na nią natychmiast, informując dziecko, że określone zachowanie jest niewłaściwe.

3. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa i opieki wszystkim wychowankom, a także sobie. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego nauczyciela/pomocy nauczyciela/lub innego pracownika przedszkola i ustala, kto będzie sprawował opiekę nad grupą, a kto będzie sprawował nadzór nad dzieckiem wykazującym agresywne zachowanie.
4. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia powodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju dziecka. Wobec agresywnego zachowania reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.

5. W sytuacji wystąpienia zachowania agresywnego, nauczyciel ma obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa pozostałym dzieciom poprzez odizolowanie agresywnego dziecka. Jeśli istnieje taka konieczność/możliwość nauczyciel wyprowadza agresywne dziecko z sali lub ogrodu, jednocześnie zapewnia pozostałym dzieciom opiekę dając im poczucie bezpieczeństwa. W sytuacji braku możliwości odizolowania dziecka agresywnego, dopuszcza się wyprowadzenie pozostałych dzieci z sali zajęć, pod opieką osoby z kadry pedagogicznej/pomocy nauczyciela/pracownika obsługi.
6. Osoby podejmujące działania interwencyjne powinny:

a) reagować stanowczo, mówić krótko i prosto. W formie instrukcji podać dziecku jasny komunikat co powinno zrobić np.: „przestań kopać", „odłóż" itp.
b) mówić o zachowaniu dziecka, nie o jego osobie - unikać zachowań, które mogłyby naruszać godność osobistą dziecka (nie wyśmiewać, nie obrażać, nie zawstydzać), moralizowania i wchodzenia w dyskusję z dzieckiem,
c) jeśli to konieczne to użyć siły, ale tylko tyle ile potrzeba (do powstrzymania dziecka przed zadaniem ciosu innej osobie, pozbawienia dziecka niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania, do rozdzielenia bijącego).

7. Do przestrzegania tejże procedury zobowiązani są dyrektor, nauczyciele i pozostali pracownicy przedszkola oraz rodzice dziecka.

VI. Schemat postępowania z dzieckiem agresywnym:

1. Podjęcie przez nauczyciela próby wyciszenia zachowania agresywnego następuje poprzez rozmowę z dzieckiem, odwrócenia jego uwagi, zaproszenie do kącika wyciszeń, zaproponowanie innej aktywności.
2. Jeżeli jest taka możliwość, wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne mającą na celu opisanie zdarzenia. Odwołuje się do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania i stara się ustalić powód wystąpienia zachowania agresywnego u dziecka.
3. Jeżeli dziecko nie reaguje na polecenia słowne, a jego zachowania zagrażają bezpieczeństwu jego/ innych dzieci/ nauczycieli lub istnieje realne zagrożenia niszczenia mienia przedszkola/ innego dziecka/ nauczyciela, nauczyciel ma możliwość przytrzymania dziecka, w celu wyciszenia zachowania i zapewniania bezpieczeństwa otoczenia.
4. W przypadku powtarzających się nieprawidłowych zachowań dziecka informacja

przekazywana jest zarówno rodzicom (prawnym opiekunom), jak i dyrektorowi przedszkola (a w przypadku jego nieobecności - osobie go zastępującej), który powołuje zespół kryzysowy (załącznik nr 2).

5. Zespół o którym mowa w pkt 4, przeprowadza następujące działania:

a) jedna osoba wyprowadza dziecko z sali i podejmuje próby uspokojenia dziecka (strategie behawioralne),

b) jeżeli nie da się wyprowadzić dziecka z sali, a jego zachowanie bezpośrednio zagraża bezpieczeństwu innych dzieci, to grupa wychodzi do innej sali.

c) wspiera rodzica swoją wiedzą merytoryczną i doświadczeniem zawodowym, aby wzmocnić kompetencje rodzicielskie rodzica/opiekuna prawnego.

VII. Procedura postępowania po wystąpieniu agresywnego zachowania u dziecka:

1. Nauczyciel wychowawca zawiadamia o zdarzeniu dyrektora oraz rodziców dziecka agresywnego.
2. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany w formie pisemnej (załącznik nr 3) oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi/prawnemu opiekunowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę, sporządza notatkę ze zdarzenia, którą przekazuję do podpisu rodzicom.
3. Jeżeli nasilone pobudzenie emocjonalne/fizyczne dziecka utrzymuje się dłużej niż 20 min. (pomimo zastosowania różnorodnych metod służących wyciszeniu dziecka) – należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosić o niezwłoczne odebranie dziecka z przedszkola.
4. Po agresywnym zachowaniu zagrażającym bezpieczeństwu i zdrowiu jego/innych dzieci/pracowników odbywa się spotkanie wychowawców z rodzicem/opiekunem prawnym dziecka, na którym zostaje podpisany kontrakt, który jest rodzajem umowy między przedszkolem, a rodzicem, w którym zawarte są wskazania do realizacji dla rodzica/opiekuna prawnego dziecka oraz opisane metody radzenia sobie z jego agresywnymi zachowaniami. Rodzic/opiekun prawny podpisuje zgodę na przytrzymywanie dziecka (załącznik nr 1). Brak takiej zgody jest podstawą do wzywania Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych u dziecka.
5. Jeśli dziecko zachowuje się w sposób, który może wyrządzić sobie lub innym krzywdę, a interwencja słowna nie przynosi rezultatów, osoba podejmująca działania interwencyjne może podjąć interwencję fizyczną wobec dziecka polegającą na przytrzymaniu, aby nie oddaliło się samowolnie z przedszkola i nie zrobiło krzywdy sobie i nikomu innemu. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować dyrektora przedszkola.
6. Dziecko nie będzie uczestniczyć w zajęciach dopóki nie będzie w stanie zachowywać się spokojnie i współpracować z innymi (dziecko jest w stanie wykonywać proste polecenia i odpowiadać na proste pytania).
7. Pracownik przedszkola towarzyszy dziecku dopóki nie będzie ono mogło przebywać z innymi dziećmi i nauczycielem w grupie.
8. Dyrektor, zastępca lub inna wyznaczona osoba zawiadamia rodziców o incydencie.

9. Jeżeli nie ma kontaktu z rodzicami, dyrektor może powiadomić służby alarmowe np. pogotowie ratunkowe / tel. 112/.

10. W przypadku wystąpienia powtarzających się ataków agresji ze strony dziecka, nauczyciel wychowawca podejmuje współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Zduńskiej Woli i w porozumieniu z rodzicami kieruje dziecko na diagnozę psychologiczno- pedagogiczną (w sytuacji, gdy dziecko nie posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego).
11. Jeżeli dziecko posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, rodzic zobowiązany jest do kontaktu z psychiatrą/neurologiem czy innym specjalistą opiekującym się dzieckiem i ustalenie powodu agresywnego zachowania oraz skutecznej metody wyciszenia agresji dziecka.
12. W przypadku powtarzających się sytuacji, dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu której spisana zostaje notatka służbowa (protokół zdarzenia, załącznik nr 3).
13. Rodzic jest zobowiązany do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznych, współpracy z przedszkolem oraz regularnego przyjmowania przez dziecko leków (np. uspokajających/wyciszających), jeżeli takie zostały zalecone.
14. Interwencja fizyczna lub wezwanie służb alarmowych stosowane są w ostateczności (dziecko nie reaguje na próby uspokojenia, przejawia wzmożone pobudzenie nerwowe, a jego zachowania niebezpieczne nasilają się).
15. W przypadku kolejnych zachowań agresywnych dziecka i jednocześnie braku efektywnej współpracy z rodzicami, przedszkole prosi o wsparcie mediatora z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zduńskiej Woli.
16. W przypadku braku efektów działań opisanych powyżej, przedszkole kieruje wniosek do MOPSCOS lub Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną.

VIII. Rozpoznawanie przyczyn i źródeł mających wpływ na zachowanie dziecka, wspomaganie prawidłowego rozwoju dziecka

Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów dziecka, tj.:

1. ustala wspólnie z dziećmi zasady zachowania w formie kodeksu grupowego obowiązującego w grupie/przedszkolu, przypomina je i regularnie odwołuje się do nich w codziennych sytuacjach;
2. doprowadza do rozwiązania konfliktu między dziećmi poprzez opis zdarzenia przez obydwie strony, nazwanie emocji, podjęcie próby negocjowania rozwiązania;

3. ustala z rodzicami system motywacyjny w grupie;
4. obserwuje zachowania dziecka w celu egzekwowania ustaleń i zapewnienia bezpieczeństwa innym dzieciom;
5. dokonuje wstępnej obserwacji i ustalenia przyczyny powtarzających się zachowań niepożądanych na podstawie poczynionych obserwacji i rozmów z rodzicami; informuje rodziców o możliwościach pomocy psychologiczno-pedagogicznej

6. w przypadku powtarzających się sytuacji kryzysowych organizuje - za zgodą rodziców - obserwację zachowania dziecka, sytuacji wychowawczej w grupie przez psychologa, który formułuje środki zaradcze do dalszego postępowania;
7. podejmuje działania w toku bieżącej pracy mające na celu eliminację trudności i rozwiązanie problemów dziecka;
8. informuje rodziców o zadaniach wychowawczych realizowanych w przedszkolu, o sukcesach i kłopotach ich dziecka, a także włącza ich do wspierania osiągnięć rozwojowych dziecka i łagodzenia trudności, na jakie ono natrafia.
9. zgłasza dyrektorowi potrzebę objęcia dziecka pomocą psychologiczno - pedagogiczną; dyrektor na wniosek nauczyciela organizuje dziecku odpowiednią formę pomocy psychologiczno-pedagogicznej (jeżeli takową nie jest jeszcze objęty).

IX. Sposób realizacji procedury

1. Umieszczenie treści dokumentu na stronie internetowej przedszkola.
2. Zapoznanie nauczycieli i specjalistów z treścią procedury.

X. Dokumentacja do procedury

1. Załącznik nr 1.
2. Załącznik nr 2.
3. Załącznik nr 3.

XI. Tryb dokonywania zmian w procedurze

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonywać z własnej inicjatywy lub na wniosek rady pedagogicznej dyrektor placówki.
2. Wnioskodawcą zmian może być również rada rodziców.
3. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.

Sposoby eliminowania zachowań trudnych:

Działania proaktywne:

1. Uczenie dziecko, aby ręce były spokojne-dajemy mu gniotki;
2. Stosowanie czasem masaży sensorycznych;
3. Stosowanie wzmocnień pozytywnych za najdrobniejsze rzeczy, np. **widzę, że twoje nogi są spokojne, brawo;**
4. Stosowanie funkcjonalnego treningu komunikacji - czyli podpowiadanie dziecku komunikatów, których może używać wobec kolegów, np. podczas wspólnej zabawy na dywanie;
5. Warunkowanie poleceń, np. ustaw się w parze, stań, itp.;
6. Nauka zabawy symbolicznej i zabawy naprzemiennej;
7. Wprowadzenie kodeksu postępowania w razie zachowań trudnych ze wszystkimi dziećmi;
8. Stworzenie kącika wyciszeń dla dzieci;
9. Przeprowadzenie zajęć o emocjach i o złości;
10. Powieszenie w widocznym miejscu plakatu, na którym są przedstawione narzędzia, jak radzić sobie ze złością;
11. Próby rozwiązywania konfliktów miedzy dziećmi poprzez rozmowy, nazywanie emocji i tłumaczenia jak można inaczej rozwiązać problem nie stosując agresji;
12. Obserwacja i doszukiwanie się przyczyn zachowania trudnego u danego dziecka.

Jak reagujemy gdy dziecko ma zachowanie trudne:

Instrukcja:

1. Dziecko musi dostać instrukcję, co ma zrobić, aby zatrzymać zachowanie trudne, np. Michał trzymaj nogi na podłodze, twoje ręce są przy nóżkach, odłóż nożyczki na stół, itp.;
2. Możesz powtarzać to wielokrotnie, tylko mów to spokojnie.

Postawa:

1. Zbliż się do dziecka;
2. Zejdź do jego poziomu, gdy do niego mówisz;
3. Mów spokojnie, ale stanowczo, unikaj tonu rozkazującego, komunikat musi być krótki i zrozumiały dla dziecka;
4. Daj poczucie bezpieczeństwa poprzez zdecydowanie i opanowanie.

Bezpieczna przestrzeń:

1. Postaraj się, aby dziecko poszło do kącika wyciszeń i tam odpoczęło na materacu.
2. Jeśli się wyrywa możesz wyprowadzić dziecko z sali do miejsca, gdzie będzie miało przestrzeń, aby się uspokoić (miejsce musi być nudne dla dziecka).
3. Bądź przy dziecku, staraj się mówić krótkie komunikaty spokojnym głosem, np. jestem tu, widzę, że się zezłościłeś, itp. nie chcę, żebyś mnie bił, to mnie boli, nie zgadzam się na bicie.
4. Jeśli to konieczne, przytrzymaj dziecko.